

## **OSOBNÍ ÚDAJE V ARCHIVNICTVÍ, GDPR A OBECNÉ TRENDY A PŘEKÁŽKY V AKVIZICI A ZPŘÍSTUPŇOVÁNÍ ARCHIVÁLIÍ S OSOBNÍMI ÚDAJI**

Moderátorka: Karolína Šimůnková, Národní archiv  
Účastníci: Lukáš Blažek, Univerzita Karlova  
Miroslav Kunt, Národní archiv  
Světlana Ptáčnicková, Archiv bezpečnostních složek  
Vít Zvánovec, Úřad pro ochranu osobních údajů  
Zpravodajka: Pavlína Nimrichtrová, Národní archiv

Proklamovaným cílem debaty bylo shrnout způsob a praktické zkušenosti spojené s fenoménem ochrany osobních údajů. Snahou bylo postihnout, jaký vliv bude mít na akvizici, zpřístupňování a zveřejňování archiválií. Moderátorka svými otázkami a vytipovanými ukázkami a příklady z praxe vedla panelisty k debatě o rozporuplných trendech, které na jedné straně vyžadují svobodný přístup k informacím v maximální míře, otevřené informace z důvodu např. vyrovnávání se s totalitní minulostí, ale na druhé straně roste tlak na ochranu osobních údajů a nejen jich. Týká se to také autorských práv a dalších chráněných informací.

Debata byla vedena den před vydáním zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, jenž je adaptačním zákonem pro Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, tzv. GDPR.

V úvodu byla připomenuta mediální kauza týkající se problematiky legitimity § 37 odst. 11 archivního zákona v souvislosti s podezřením na narušení osobnostních práv, jejímž výsledkem byl náleží Ústavního soudu Pl. ÚS 3/14 z roku 2016, který nalezl konsenzus. Upozornil na zásadní rozdíl mezi zpřístupňováním a zveřejňováním archiválií. Problematika byla znovu medializována při přípravě novely vyhlášky 645/2004 Sb., kdy se snaha zohlednit zmiňovaný náleží setkala s nepochopením a tendencí věc politizovat ze strany některých badatelů. V návaznosti na to padla otázka, kde je hranice ochrany osobních údajů v případě vyrovnávání se s minulostí, v našich podmínkách zejména totalitní. Máme chránit osobní údaje žijících příslušníků SS nebo Státní bezpečnosti? Jakým způsobem se mají zveřejňovat archiválie typu kartotéka členů KSČ? Shoda panovala v tom, že s minulostí je třeba mít možnost se vyrovnat, takže zpřístupňování daných archiválií je v pořádku, ale jejich zveřejňování musí respektovat ochranu osobních údajů a osobnostní práva bez ohledu na to, zda se jedná o totalitní dobu nebo ne. Plošné zveřejňování archiválií obsahujících osobní údaje bez souvislosti je nebezpečné a je nutné jej posuzovat ad hoc (veřejný zájem, existuje souhlas se zveřejněním, jsou údaje úplné, správné apod.)

Následovala otázka, zda by rozšíření volného nahlížení konkretizovanému badateli do všech fondů před rokem 1989 bez ochrany osobních a citlivých údajů, a tím i přenesení odpovědnosti za použití takto získaných informací na badatele, znamenalo přínos nebo riziko. Debatující se shodli na tom, že na místě je opatrnost, ale možné by to bylo. Navíc již dnes často panuje nejednotnost ve zpřístupňování stejného typu archiválií v různých archivech, pro archiv je značně obtížné 100% vyloučit nechtěné zpřístupnění osobních údajů. Opět se ale naráží na otázku zpřístupnění archiválií obsahujících např. osobní údaje obětí trestných činů. Pokud by šlo o zpřístupnění v závislosti např. na „vědeckém účelu“, jak bude definován „vědec“? Mezi podmínkami širšího zpřístupnění byla navrhována rozsáhlejší osvěta badatelů, větší sankce při zneužití, eventuálně definování určitých typů agend, které by byly přístupné.

Dále se dospělo ke konstatování, že třicetiletá ochranná lhůta se zdá být překonanou a bezdůvodnou a bude třeba to reflektovat v novém archivním zákoně. Stanovení jednotných horních ochranných lhůt podle zahraničních vzorů, např. 100 let od data narození, 10 let od úmrtí, 60 let od vzniku dokumentu s údaji osoby by sice bylo příjemným vodítkem, ale je otázka, jak bude použitelné a rozhodně by bylo nutné jej opět zohlednit v novém archivním zákoně. Na příkladu posmrtného zveřejnění zdravotnické dokumentace herce Klause Kinského německými badateli za dodržení výše uvedených lhůt byla demonstrována také problematika rozlišování hranice pro zpřístupnění údajů

dané životem a úmrtím subjektu údajů. Je totiž nutné rozlišovat mezi ochranou osobních údajů, která skutečně končí smrtí člověka, a ochranou dalších práv, která přetrvávají i nadále a mohou přecházet i na dědice, např. ochrana osobnostních práv, autorské právo aj.

Rovněž kategorizování údajů na osobní a citlivé je pro archivnictví značně diskutabilní a i když jej legislativa vyžaduje, kamenem úrazu je především praktická realizace.

Při polemice nad přeshraniční identifikací osob a potřebou ztotožňování zahraničních osob za účelem získání souhlasu bylo připomenuto, že ochrana osobních údajů nemá být hrozbou a má se uplatňovat tam, kde má smysl, takže např. při zveřejňování agenturních fotografií není třeba ji řešit. V případě osob veřejně činných jde o zvláštní kategorii, kdy se předpokládá, že tyto osoby musí z povahy věci strpět větší zásah do soukromí. Je ale ke zvážení, kdo je osoba veřejně činná a kde jsou její hranice, např. sourozenci dané osoby, je řidič KGB osobou veřejně činnou apod.

Na závěr připomněla moderátorka aktuální novelu § 64 archivního zákona v souvislosti s adaptačním zákonem k obecnému nařízení o ochraně osobních údajů, tzn. zavedení jmenných rejstříků jako samostatných povinných komponent elektronických systémů spisové služby. Z celkové atmosféry debaty vyplynulo, že ochrana osobních údajů v archivech a archiváliích je značně komplikovaný problém, který vyžaduje vyjasnění řady otázek. Zároveň však patří do triumvirátu archivní zákon – právo na informace – právo na ochranu osobních údajů, které vytvářejí základní podmínky existence demokratické společnosti.